

PIRKKALA
ARKEOLOGINEN INVENTOINTI PIRKKALAN
SANKILAN TILAN (RN:o 1:435) MÄÄRÄALALLA
2010

Kirsi Luoto
Pirkanmaan maakuntamuseo/
Kulttuuriympäristöyksikkö

ARKISTOTIEDOT

Tutkimuksen nimi:	Arkeologinen inventointi Pirkkalan Sankilan tilan (RN:o 1:435) määräalalla 2010
Kunta/kylä/tila:	Pirkkala/ Sankila/604-418-1-435 Sankila
Tutkimuksen laji:	Arkeologinen inventointi
Kohteiden ajoitus:	kivikausi –1800-luku
Peruskarttalehti:	2123 05
Sijainti, tutkimusalueen äärikoordinaatit:	x = 6816 910 –6817 820 y = 2477 890 –2478 920 P = 6821 580 –6822 460 I = 3318 000 –3319 020 Z = 80 –94 m mpy
Tutkimuslaitos:	Pirkanmaan maakuntamuseo/ Kulttuuriympäristöyksikkö
Kenttäyönjohtaja:	FM Kirsi Luoto
Kenttäyöaika:	13.8. ja 22.-23.9.2010
Tutkitun alueen laajuus:	noin 43 hehtaaria
Tutkimusten kustantaja/ tutkimuskustannukset:	Pirkkalan kunta 3344 euroa (+ alv)
Löydöt:	KM 2010075: 1 –8 (historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä)
Digitaaliset kuvatallenteet:	Pirkkala Sankila 2010: DSCN 0064_1 –DSCN1829_32 KuvaSiiri –tietokannassa KY 60: 1 - 11
Aikaisemmat tutkimukset:	Miettinen Timo & Miettinen Mirja 1971 inventointi Soininen Tuija-Liisa 1998 inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Vähälampi (604 010 009): KM 18530, KM 31461:1 - 2 Kuikonnokka (1000016639): KM 31481:1
Raportin sivumäärä:	36 sivua
Liitteet:	Liite 1. digitaalkuvaluettelo Liite 2. Löytöluettelo Kartta 1. Inventointialueen sijainti, MK 1: 45 000 Kartta 2. Inventointialueen sijainti ja tutkitut alueet, MK 1: 6500 Kartta 3. Inventointialueella ja sen lähellä sijaitsevat kiinteät muinajäännökset, irtolöytöpaikat ja muut kohteet, MK 1: 5500 Kartta 4. Maankäyttö vuoden 1769 isojakokartan mukaan (D. Hall 1769), MK 1: 6000 Kartta 5. Inventoinnin yhteydessä inventoijalle toimitettujen löytöjen löytöpaikat, MK 1: 8000
Raportin säilytyspaikka:	Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön arkistossa.

Tiivistelmä

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti Pirkkalan Sankilan tilakeskuksessa ja sen ympäristössä muinaisjäännösinventoinnin. Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 13.8. ja 22.-23.9.2010 ja jälkityöt syksyllä 2010. Inventoinnissa selvitettiin sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa otettiin huomioon niin esihistorialliset kuin historiallisenkin ajan muinaisjäännökset. Inventoinnin teki FM Kirsi Luoto ja sen valvojana toimi FM Ulla Lähdesmäki. Tutkimuksen kustannukset olivat 3344 euroa (+alv) ja niistä vastasi Pirkkalan kunta. Inventoinnissa todettiin alueella sijaitsevan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä: Vähälammien kivikautinen asuinpaikka (604 010 009) sekä Sankilan (Sangila) historiallisen ajan asuinpaikka. Lisäksi alueella sijaitsee yksi esihistoriallinen irtolöytökohde (Kuikonnokka, 1000016639).

PIRKKALA

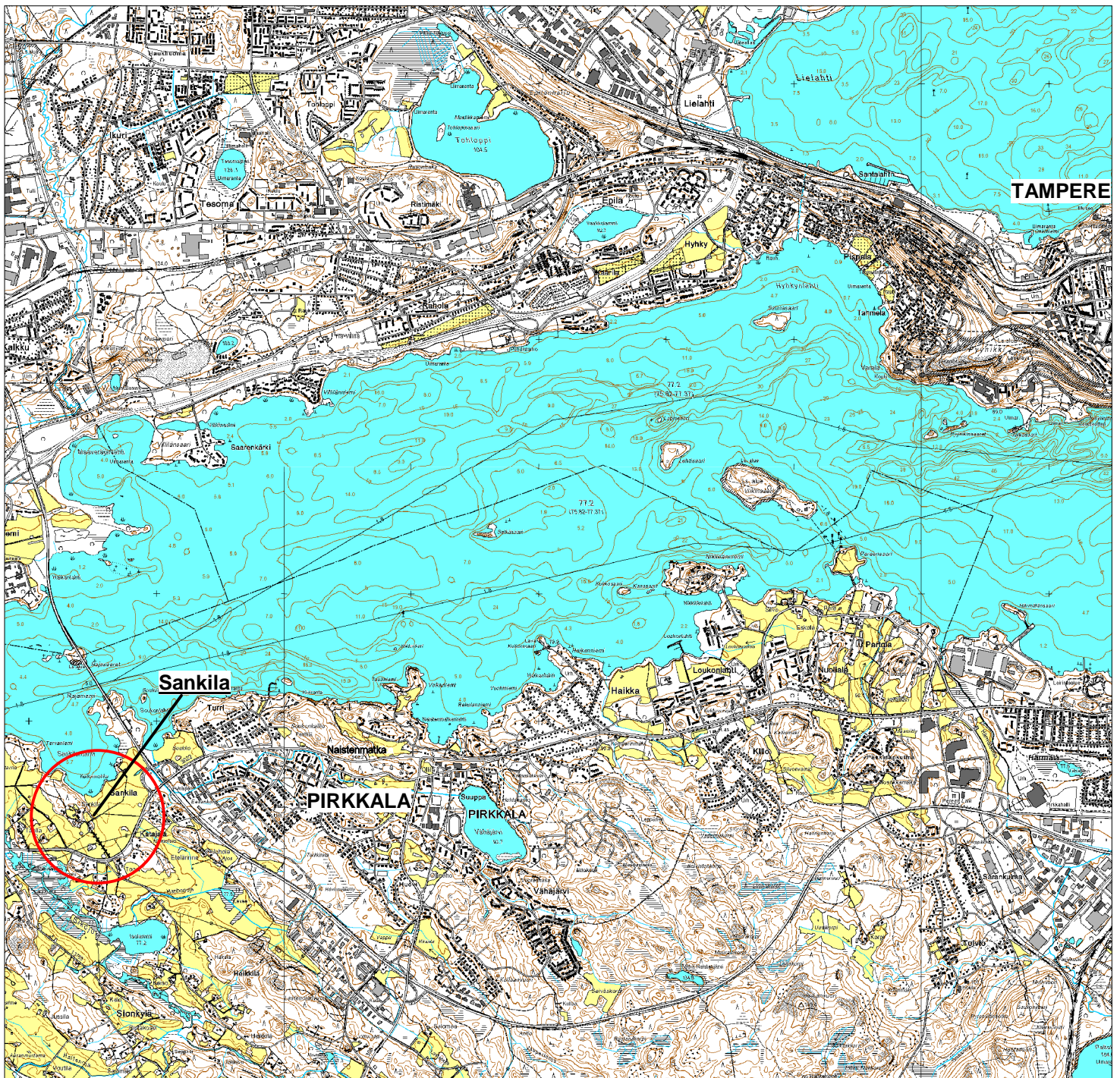
ARKEOLOGINEN INVENTOINTI PIRKKALAN SANKILAN TILAN (RN:O 1:435) MÄÄRÄALALLA 2010

Kartta 1. Inventointialueen sijainti

MK 1: 45 000

Piirt. Kirsi Luoto

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos lupa PISA/020/2006

Sisältö

Johdanto 1

Hankealue 1

Aikaisemmat tutkimukset 1

Menetelmät 1

Tulokset 2

Yhteenveto 3

Lähteet 3

Luettelo arkeologisista kohteista 4

Kohdekuvaukset

1. Vähälampi (604 010 009)	5
2. Sankila (Sangila)	10
3. Kuikonnokka (1000016639)	23
4. Sankilanlahti 1	27
5. Sankilanlahti 2	33

Liitteet

- Liite 1. Digitaalikuvaluettelo
- Liite 2. Löytöluettelo

Kartat

- Kartta 1. Inventointialueen sijainti, MK 1: 45 000
- Kartta 2. Inventointialueen sijainti ja tutkitut alueet, MK 1: 6500
- Kartta 3. Inventointialueella ja sen lähellä sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset, irtolöytöpaikat ja muut kohteet, MK 1: 5500
- Kartta 4. Maankäyttö vuoden 1769 isojakokartan mukaan (D. Hall 1769), MK 1: 6000
- Kartta 5. Inventoinnin yhteydessä inventoijalle toimitettujen löytöjen löytöpaikat, MK 1: 8000

Johdanto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti Pirkkalan Sankilan tilakeskuksessa ja sen ympäristössä muinaisjäännösinventoinnin. Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 13.8. ja 22.-23.9.2010 ja jälkityöt syksyllä 2010. Inventoinnissa selvitettiin sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa otettiin huomioon niin esihistorialliset kuin historiallisenkin ajan muinaisjäännökset. Inventoinnin teki FM Kirsi Luoto ja sen valvojana toimi FM Ulla Lähdesmäki. Tutkimuksen kustannukset olivat 3344 euroa (+alv) ja niistä vastasi Pirkkalan kunta.

Hankealue

Inventointialue sijaitsee Pirkkalassa, keskustan länsipuolella, Pyhäjärven Sankilanlahden rannassa (kartat 1 ja 2). Sankilan tila käsittää rakennusten ja pihapiirin lisäksi laajoja pelto- niitty- ja metsäalueita Pyhäjärven rannalla. Tila näkyy hyvin Pyhäjärven ylittävälle Rajaniemen sillalle, Rajaniemen liittymäalueelle ja tilan eteläpuolitse kulkevalle Anian rantatielle.

Sankilan tilan alue rajautuu pohjoisessa Pyhäjärven Sankilanlahteen. Idässä tilaa reunustaa moottoritie E12 ja sen liittymäalue. Moottoritie johtaa Rajaniemen siltaa pitkin Pyhäjärven ylitse pohjoiseen Nokialle. Kaakossa ja etelässä tila rajautuu perinteikkääseen Anian rantatiehen, joka jatkuu länteen Pirkkalankylään ja siitä eteenpäin Lempäälään asti. Tutkittavan alueen länsireuna kulkee Vihtamontien kautta Pyhäjärven rantaan. Tutkimusalueen ulkopuolelle on rajattu Sankilan rantatien varressa Pyhäjärven rannalla olevat tontit sekä alueen sisällä sijaitseva Matti Kurikan tila (Haavisto 2010).

Maasto tilakeskuksen ympäristössä on pääasiassa peltoa. Vanha viljelymaisema levittäytyy tilan rakennusten ympärillä lännessä, etelässä ja idässä. Inventointialueen pohjoisosassa kasvaa seka- ja kuusimetsää. Metsäalueesta osa oli inventointiajankohtana lähes umpeen kasvanutta hakkuualueita. Pellot inventointialueella olivat pääsääntöisesti heinällä, eikä niitä tulla syksyn aikana kyntämään. Osa tilakeskuksen itäpuolella olevista pelloista oli kynnetty tai äestetty.

Aikaisemmat tutkimukset

Tuija-Liisa Soininen Pirkanmaan maakuntamuseosta teki vuonna 1998 Pirkkalan arkeologisen perusinventoinnin. Tuolloin tarkastettiin muun muassa alueita kesän 2010 inventointialueen länsipuolella sekä inventointialueella Sankilan tilakeskuksen itäpuolella. Tätä aiemmin aluetta ovat inventoineet Timo ja Mirja Miettinen vuonna 1971.

Menetelmät

Inventoinnin esityövaiheessa tutustuttiin inventointialuetta koskevaan vanhaa kartta-aineistoon. Tärkeimmiksi lähteiksi inventoinnin kannalta nousi Daniel Hallin (1769)

isojakokartta. Kartta asemoitiin peruskartalle käyttäen apuna PhotoShop- ja MapInfo-tietokoneohjelmia. Asemoinnista voitiin havaita, että tutkimusalueella sijaitsi Sankilan (Sangilan) tilan tontti (kartta 4). Pirkkalan kivikautinen asutus näyttää pääasiassa sijoittuvan 80 - 81 m mpy. Lisäksi asuinpaikkoja on havaittu korkeudelta 85 - 86 m mpy. Pirkkalan, ja eritoten Pyhäjärven alueen kiinteiden muinaisjäännösten ominaispiirteisiin tutustuttiin aiemman aluetta koskevan inventointikertomuksen avulla (Soininen 1998).

Inventoinnin kenttätyövaiheessa tutkimusalueella suoritettiin lähinnä silmämääräistä havainnointia. Historiallisen ajan muinaisjäännösten kohdalla tämä oli ensisijainen metodi. Kivikautisen asutuksen kannalta potentiaaliset alueet käveltiin läpi pintapojmien otollisilta alueiltaan ne pelot, jotka inventointiajankohtana oli kynnetty tai äestetty (kartta 2). Pelot tilakeskuksen itäpuolella olivat heinällä miltei kokonaan 80 m mpy ja sen lähistön alueella. Peltoja ei tulla tänä syksynä kyntämään, joten havaintomahdollisuudet eivät olisi parantuneet inventointiajankohtaa myöhentämällä. Myös pelot tilakeskuksen länsipuolella lukuun ottamatta pieniä peltoalueita aivan tilan vieressä olivat yhä heinällä. Inventoinnin jälkityövaiheessa syksyllä 2010 kentällä otetut digitaalikuvat talletettiin cd:llä Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön arkistoon sekä osin Tampereen museoiden KuvaSiiri-tietokantaan. Kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen MapInfo-tietokoneohjelmaa.

Tulokset

Inventoinnissa tarkastettiin inventointialueella sijaitseva kivikautinen Vähälammien asuinpaikka (604010009). Asuinpaikka sijaitsee alueen eteläosassa. Inventointialueelta paikannettiin vanhojen karttojen avulla Sankilan historiallisen ajan kylän- ja kartanonpaikka. Kohde tarkastettiin maastossa, jolloin voitiin todeta kohteen täyttävän kiinteälle muinaisjäännökselle asetettavat kriteerit. (kartta 3)

Lisäksi tarkastettiin inventointialueella sijaitseva Kuikonnokan irtolöytökohde (1000016639). Tarkastusajankohtana alue oli kuitenkin heinällä, eikä uusia havaintoja tehty. Inventointialueella todettiin sijaitsevan myös kaksi nuorempaa historiallisen ajan asutukseen liittyvää jäännöstä: kohteet Sankilanlahti 1 ja 2 eivät kuitenkaan täytä kiinteälle muinaisjäännökselle asetettuja kriteerejä ja niitä käsitellään inventointikertomuksessa niin sanottuina "muina kohteina". (kartta 3)

Yhteenveto

Pirkanmaan maakuntamuseon suoritti Pirkkalan Sankilan tilakeskuksessa ja sen ympäristössä muinaisjäännösinventoinnin, jossa selvitettiin sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventoinnin tulosten perusteella voidaan todeta alueella sijaitsevan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä: Vähälammmin kivikautinen asuinpaikka sekä Sankilan (Sangila) historiallisen ajan asuinpaikka. Lisäksi alueella sijaitsee yksi esihistoriallinen irtolöytökohde (Kuikonnokka).

Tampereella 19.11.2010

Kirsi Luoto

Lähteet

Painamattomat lähteet:

Haavisto, H. 2010. Sankilan tilakeskuksen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys. Pirkanmaan maakuntamuseo, kulttuuriympäristöyksikkö. Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Soininen, T-L. 1998. Pirkkalan arkeologinen perusinventointi 1998. Tampereen museot, maakunnallinen yksikkö. Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Painetut lähteet:

Jutikkala E. & Nilkander G. (toim.) 1945. Suomen kartanot ja suurtilat III. Helsinki.

Kaukovalta, K. V. 1934. Pirkkalan heimo- ja keskiaika. Teoksessa Pirkkalan historia (Kaukovalta, Jaakkola & Sorila). Tampere.

Saarenheimo, J. 1974 (toim): Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta, Nokia, Pirkkala, Tampere, Ylöjärvi. Tampere.

Kuninkaan kartatsto Suomesta 1776 - 1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere 1989.

Suomen asutus 1560-luvulla. Kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitos. Julkaisuja n:o 4. 1973.

Kartat:

Geometrinen kartta Pirkkalan pitäjältä. "En del af Birkala Sochn i Öbo Län".Krigsarkivet, Ruotsi. Utländska kartor > Finland, detaljkartor. Sähköinen kartta osoitteessa <http://62.20.57.210/kra/bilder/0403/38/016.jpg> (12.10.2010). sig 0403:38:016.

Hall, Daniel (1769): Sankilan, Katajiston, Sion ja Tanilan kylät: tiluskartta ja karttaselitys. Kansallisarkisto, maanmittauslaitoksen uudistusarkisto, sig. H7 28/ 1 - 11.

Liitteet

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kartat

Kartta 1. Kartta inventointialueen sijainnista, MK 1: 45 000

Kartta 2. Inventointialueen sijainti ja tutkitut alueet, MK 1: 6500

Kartta 3. Inventointialueella ja sen lähellä sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset, irtolöytöpaikat ja muut kohteet, MK 1: 5500

Kartta 4. Maankäyttö vuoden 1769 isojakokartan (D. Hall 1769) mukaan, MK 1: 6000

Kartta 5. Inventoinnin yhteydessä inventoijalle toimitettujen löytöjen löytöpaikat, MK 1: 8000

Luettelo arkeologisista kohteista

Kylä	Inv. nro.	Kohde	MJ-tyyppi	Ajoitus	PK
Sankila	1	Vähälampi	asuinpaikat	kivikautinen	212305
Sankila	2	Sankila (Sangila)	asuinpaikat	historiallinen	212305
Sankila	3	Kuikonnokka	löytöpaikat	kivikautinen	212305
Sankila	4	Sankilanlahti 1	asuinpaikat	historiallinen	212305
Sankila	5	Sankilanlahti 2	maarakenteet	historiallinen	212305

1. VÄHÄLAMMI (604 010 009)

Kunta	Pirkkala
Vanha kunta	
Kylä	Sankila/Tanila
Kaupunginosa	
Kohdenimi	Vähälampi
Muinaisjäännöstunnus	604 010 009
Inventointinumero	1
MJ-tyyppi	asuinpaikat
MJ-tyypin tarkenne	
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Rauhoitusluokka	2
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	NOKIA
X1-koordinaatti	6816 910
X2-koordinaatti	6817 030
Y1-koordinaatti	2478 080
Y2-koordinaatti	2478 350
Z1-koordinaatti	0078
Z2-koordinaatti	0079
P1-koordinaatti	6821 598
P2-koordinaatti	6821 706
I1-koordinaatti	3318 157
I2-koordinaatti	3318 432
Koordinaattiselite	Muinaisjäännösalueen äärikoordinaatit.

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-418-1-435
Kiinteistönimi	Sankila

Aiemmat löydöt

KM 18530 (kvartsi-iskoksia 4 kpl)
KM 31461:1 - 2 (saviastianpala ja kvartseja)

Tutkimukset

Miettinen Timo & Miettinen Mirja 1971 inventointi

Soininen Tuija-Liisa 1998 inventointi

Luoto Kirsi 2010 inventointi

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pirkkalan kirkonkylän koulusta noin 100 - 300 metriä länsiluoteeseen, koulun urheilukentän, Säijäntien ja Vähälammin vesijättömaan rajaamalle alueelle. Alue on loivasti etelään ja lounaaseen viettävää peltoa korkeudella 78 - 82 m mpy. Pieni osa asuinpaikkaa sijaitsee Säijäntien pohjoispuolella vuoden 2010 inventointialueella (kuva 1). Pelto Säijäntien eteläpuolella oli inventointiajankohtana heinää kasvavaa joutomaata. Säijäntien pohjoispuolinen alue oli heinällä.

Kohteen kuvaus

Asuinpaikka sijaitsee kirkonkylän koulusta 100-300 metriä länsiluoteeseen, koulun urheilukentän ja pohjoisessa olevan Säijäntien ja lounaassa olevan Vähälammin rajaamalla, lounaaseen ja etelään laskevalla pellolla. Löydöt paikalta ovat kvartsi-iskoksia ja saviastian pala. Asuinpaikka sijaitsee 78 - 82 m mpy olevalla alueella. (Miettinen & Miettinen 1971; Soininen 1998, 61 - 63).

Vuoden 2010 tarkastuksessa asuinpaikan Säijäntie pohjoispuolinen peltoalue oli heinällä. Säijäntien eteläpuolinen alue on joutomaata, joka tarkastushetkellä kasvoi heinää. Asuinpaikkaa koskevia uusia havaintoja ei vuoden 2010 tarkastuksen yhteydessä tehty. Inventoinnin yhteydessä inventoijalle kuitenkin luovutettiin Vähälammin asuinpaikalta ojankaivuun yhteydessä 1980-luvulla löydetty esineen katkelma (kuvat 2 ja 3, kartta 5).

Puinen esine oli löydettyäessä hyväkuntoinen, mutta nyt vuosien säilytyksen jälkeen kuivunut ja halkeillut. Se löydettiin mudasta noin metrin syvyydestä, Vähälammin kivikautisen asuinpaikan alueelta, noin 380 metriä lounaaseen Sankilan tilan päärakennuksesta. Esineen löytöpaikan koordinaatit ovat x: 6816960, y: 2478200 (P: 6821643, I: 3318279). Esine on pituudeltaan 40 cm ja paksuudelta 5 - 10 cm oleva puikulamainen, pyöreäreunaiseksi veistetty pulikka. Se on keskeltä päitään paksumpi, ja ilmeisesti toinen päistä on katkennut. Esineen keskellä on yhdellä puolella veistetty rastimainen kuvio. Samalla puolella on myös mahdollinen toinen veistetty rasti noin 10 cm päässä esineen keskellä olevasta rastista. Esine on mahdollisesti jonkinlaisen melan tai airon osa.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana heikot; pelto, jolla asuinpaikka sijaitsee kasvoi heinää.

Kohteen laajuus

Kohde on laajuudeltaan noin kaksi hehtaaria.

Ehdotus suoja-alueeksi

Suoja-alueeksi ehdotetaan vuoden 1998 inventoinnin mukaisesti löytöaluetta lakisääteisine suoja-alueineen (ks. Soininen 1998, 63).

Luokitusehdotus

Luokka 2. Kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka pellolla.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle suunnitellaan asemakaavoitusta.

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

Mikäli kohteen alueelle tai ympäristöön suunnitellaan maankäytön muutoksia, tulee asiasta hyvissä ajoin hankeen suunnitteluvaiheessa olla yhteydessä museoviranomaiseen.

Lähistön kohteet

Kohteesta noin 160 metriä pohjoiskoilliseen sijaitsee Sankilan historiallisen ajan kylän- ja kartanonpaikka ja noin 520 metriä pohjoiseen Vihtamon (604010005) kivikautinen asuinpaikka. 160 metriä itään kohteesta sijaitsee Sorkkalan (Sionkylä) (604010009) historiallinen kylänpaikka. Kuikkonokan (1000016639) kivikautinen irtolöytöpaikka sijaitsee noin 570 metriä pohjoiskoilliseen kohteesta.

Digitaalikuvat

Arkeologinen inventointi Pirkkalan Sankilan tilan (RN:o 1:435) määräalalla 2010:
DSCN0085_10, DSCN004609_11, DSCN1809_18, DSCN1811_19
KYY60: 5-6

Kartat

Kartat 3 ja 5

Kuva 1. Pirkkala Vähälammin kivitautista asuinpaikkaa Säijäntien pohjoispuolella. Kuvattu koillisesta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0085_10)

Kuva 2. Ojankaivuun yhteydessä 1980-luvulla Vähälammin asuinpaikalta löydetty puisen esineen katkelma. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1811_18, KYY 60:5)

Kuva 3. Vähälammmin asuinpaikalta löydetyssä puisessa esineenkattelmassa on yhdellä puolella veistetty rasti. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN01811_19, KYY 60:6)

2. SANKILA (SANGILA)

Kunta	Pirkkala
Vanha kunta	
Kylä	Sankila
Kaupunginosa	
Kohdenimi	Sankila (Sangila)
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	2
MJ-tyyppi	asuinpaikat
MJ-tyypin tarkenne	kyläpaikat
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Rauhoitusluokka	2
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	
X1-koordinaatti	6817 170
X2-koordinaatti	6817 260
Y1-koordinaatti	2478 310
Y2-koordinaatti	2478 430
Z1-koordinaatti	0087
Z2-koordinaatti	0095
P1-koordinaatti	6821 847
P2-koordinaatti	6821 932
I1-koordinaatti	3318 399
I2-koordinaatti	3318 523
Koordinaattiselite	Muinaisjäännösalueen äärikoordinaatit.

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-418-1-435
Kiinteistönimi	Sankila

Aiemmat löydöt

Ei aiempia löytöjä.

Tutkimukset

Luoto Kirsi 2010 inventointi

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pirkkalan kaupungin keskustan länsipuolella, Pyhäjärven Sankilanlahden rannassa, noin 160 metrin päässä rannasta etelään. Sankilan vanha kylän- ja kartanonpaikka sijoittuu Sankilan tilan päärakennuksen etelälounaispuolelle, päärakennuksesta noin 20 metriä lounaaseen. Alueella sijaitsee Sankilan tilaan kuuluvat navetta, talli, varistorakennus sekä nuorempi asuinrakennuksista. Muinaisjäännösalueelle sijoittuva rakennuskanta on pääosin peräisin 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta. Maannos muinaisjäännösalueen keskiosassa on paikoin ohut; paikoin näkyvillä on peruskalliotakin.

Maasto kohteen ympäristössä on pääasiassa peltoa. Vanha viljelymaisema levittäytyy tilan rakennusten ympärillä lännessä, etelässä ja idässä. Inventointialueen pohjoisosassa kasvaa seka- ja kuusimetsää.

Kohteen kuvaus

Sankilan tilan historiaa

Varhaisimmat tiedot Sankilan tilasta ovat 1500-luvun alkupuolelta. Sankilan kylässä oli tuolloin kolme taloa; Sankila, Salis ja Pussi. Ensimmäisenä Sankilan isäntänä mainitaan 1540-luvulla Jöran Turri. Tilan luoteispuolella, Sikojoen rannalla sijaitsi Katajiston kylä, jossa oli kaksi taloa. Samalla niemellä sijaitsi myös Vihtamon yksinäistila. (Haavisto 2010 < Jutikkala & Nikander 1945; Saarenheimo 1974) Vuoden 1560 kyläluettelossa Sankilassa kerrotaan olleen neljä taloa (Suomen asutus 1560-luvulla 1973).

Ruotsin vallan aikana aatelisille myönnettiin läänityksiä palkkiona kruunun tehtävien hoidosta tai sotapalveluksista. Läänitysten merkittävin aikakausi alkoi 1600-luvulla, kun valtakunta kävi useita sotia ja palkittavia riitti. Pirkanmaan alueen läänityksistä suurin osa jaettiin 1600-luvulla. Läänitykset olivat henkilökohtaisia ja palautuivat kruunulle ellei läänitystä erikseen jatkettu. Läänitysten lisäksi jaettiin myös lahjoituksia, jotka periytyivät lahjoituksen saajan suvussa. Sankilan kartano kuuluu näihin Pirkkalassa 1600-luvun puolimaissa jaettuihin lahjoitusmaihiin. Pirkkalan nykyisellä alueella on 1600-luvulla ollut kolme kartanoa: Haikka, Valkila ja Sankila. Kartanot ja pappilat toimivat tärkeinä alueen keskuksina ja uudistusten levittäjinä. (Haavisto 2010 < Jutikkala & Nikander 1945; Saarenheimo 1974)

Vuonna 1648 kapteeni Frans Pfaler sai lahjoituksena Siukolan ja Nuolialan kylät. Pari vuotta myöhemmin hänen haltuunsa tuli myös Sankila. Vuonna 1651 Frans Pfaler sai luvan säterikartanon perustamiseen Sankilaan. Säteritilat olivat vapautettuja ylimääräisistä veroista ja ratsuväenotoista. Säterin perustamiseen vaadittiin maaherran lupa ja "omistajan arvon ja varallisuuden" mukaiset rakennukset. Toisin kun useimmat 1600-luvun kartanonomistajat, Pfalerit asettuivat itse asumaan omistamalleen tilalle. Frans Pfalerin kuoltua tilalla asui hänen leskensä lastensa ja uuden puolisonsa kanssa. Vuonna 1680 toteutettu reduktio, jossa aatelisten maita palautettiin takaisin kruunulle, ei koskettanut Sankilan kartanoa tiluksineen, koska se

oli suvun asuinkäytössä.(Haavisto 2010 < Jutikkala & Nikander 1945; Saarenheimo 1974)

Vuonna 1680 Sankilan tilalla oli kaksi asuinrakennusta, joissa molemmissa oli tupa ja kaksi kamaria. Ajan oloihin nähden Sankilassa asuttiin mukavasti, joskaan ei yltäkylläisesti. Palveluskuntaa tilalla oli viisi tai kuusi henkeä. Tilalla on asuinrakennusten lisäksi ollut tavalliset karjanhoitoon ja maanviljelyyn liittyvät rakennukset, vaikka mainintaa niistä ei olekaan säilynyt. 1680-luvulla Sankila sai lisää maata kun läheisen Vihtamon tilan maat jaettiin Sankilan ja Kataiston kesken. Vihtamon päärakennuksen rauniot ovat olleet nähtävillä vielä 1860-luvulla.(Haavisto 2010 < Jutikkala & Nikander 1945; Saarenheimo 1974)

1700-luvun kuluessa Pfalereiden suku asettui entistä vahvemmin Pirkkalan alueelle. Sankila mainitaan Luutnantti Karl Pfalerin ratsutilana 1700-luvun alussa. Sankilan lisäksi kaikki nykyisen Pirkkalan kunnan alueella olevat säätyläisruthollit; Partola, Haikka ja Valkila kuuluivat vuosisadan alkupuolella Pfalereiden suvulle. Vaikka sukua ei milloinkaan hyväksytty Ruotsin ritarihuoneeseen, vanhan baltiansaksalaisen suvun jälkeläisinä Pfalereita pidettiin käytännössä aatelisten veroisina. Pfalerit olivat sukulaistuneet avioliittojen kautta lähes kaikkien Ylä-Satakunnassa asuvien aatelissukujen kanssa. Suvun jäseniä oli myös pappeina eri puolilla maata.(Haavisto 2010 < Jutikkala & Nikander 1945; Saarenheimo 1974)

Tiet ja maankäyttö

Sankilan tilan sijainnista, koosta ja maankäytöstä löytyy tarkkaa tietoa Daniel Hallin (1769) tiluskartasta (kuva 4, kartta 4). Silloisen Sankilan rakennukset asettuvat täsmälleen nykyisen Sankilan tilan pihapiiriin. Vuonna 1769 asuinpihan etelä- ja länsipuolella oli peltoja. Pohjoisen puolella olevaa metsikköä käytettiin lehmihakana. Tilan koillispuolella oli peltoja ja suuri Anian rantatieltä Pyhäjärveen asti ulottuva niitty.

Isojakokartassa näkyy hyvin myös tilakeskuksen pihan läpi menevä tie. Nykyinen koivukujan reunustama Sankilantie on kulkenut samassa kohdassa 1700-luvulta lähtien. Tie kääntyi Anian rantatien paikalla olleelta kirkkotieltä kartanon pihalle päin. Todennäköisesti Sankilan tilan läpi on kulkenut reitti Sikojoelle ja Pirkkalan kirkolle jo aiemminkin. 1800-luvulle tultaessa Pfalereiden Pirkkalassa olleet tilukset joutuivat yksi toisensa jälkeen muiden sukujen haltuun. Viimeisimpiä suvun hallitsemia tiloja oli Sankila, jossa Pfalerit asuivat sen perustamisesta lähtien aina 1800-luvulle saakka.(Haavisto 2010 < Jutikkala & Nikander 1945; Saarenheimo 1974) Sankilan tilan eteläpuolella kulkeva Anian rantatie on perinteikäs kulkuväylä, jota muistitiedon mukaan kutsutaan myös *Hiidentieksi* (Kaukovalta 1934, 28). Asemoidun isojakokartan (Hall 1769) mukainen Hiidentien linjaus kulkee inventointialueen etelärajalta pääosin nykyisen Anian rantatien linjauksen kohdalla.

Sankila ja vanhat kartat

Daniel Hallin vuodelta 1769 olevalle kartalle Sankilan tila on merkitty lähes nykyiselle paikalleen Sankilanlahden pohjukkaan. Tilaa ympäröivät pellot olivat jo tuolloin viljelyssä lähes tulkoon nykyisellä intensiteetillään. Osa Sankilanlahden rannalla nykyään peltoina olevista alueista oli kylläkin tuolloin niittynä. Tilan pohjoispuolinen alue, joka nykyään on metsää, oli tuolloin käytössä lehmihakana. Asemoitu kartta osoittaa, että tilan asuintontti sijoittuu nykyisen päärakennuksen lounaispuolelle alueelle, jossa nyt sijaitsevat tilan talli, navetta, piharakennus sekä nuorempi asuinrakennuksista. Tiet kulkivat pääpiirteissään samoja linjoja kuin nykyäänkin. Sankila on merkitty myös Hallin karttaa hieman nuorempaan Kuninkaan kartaston Pirkkalaa kuvaavaan karttaan (Kuninkaan kartasto 1776 - 1805, s. 297).

Ruotsin Krigsarkivetissa on pienimittakaavainen Daniel Hallin kartta vuodelta 1770 (kuva 5). Sankila on merkitty kartassa samaan kohtaan kuin mihin se Hallin (1769) suurimittakaavaisessa kartassakin on merkitty. Krigsarkivetista on löydettävissä myös toinen Pirkkalan pitäjää kuvaava pienimittakaavainen kartta (Geometrinen kartta Pirkkalan pitäjältä)(kuva 6). Kartta on 1700-luvun lopulta ja mittakaavan ollessa pieni ei Sankilan kylän sijainnin paikantamiseen kartasta ole juurikaan hyötyä. Kartassa ei ole mainittu vuosilukua, mutta siihen on piirretty 1700-luvun lopussa perustettu Tampereen kaupunki. Kartassa on erotettavissa nimi Sangila kohdassa, johon se on myös edellä mainitussa Hallin kartassa piirretty.

Maastotarkastus 13.8. ja 22.9.2010

Kohde tarkastettiin silmämääräisesti ja dokumentoitiin valokuvaamalla 13.8.2010. Maastotarkastuksessa kävi ilmi, että Daniel Hallin (1769) kartan mukaisesti asemoidulla tilan tontilla sijaitsee nykyään tilan navetta, talli, piharakennus (varasto) sekä nuorempi asuinrakennuksista (kuvat 7 – 16). Tilan päärakennus sijaitsee asemoidun tontin ulkopuolella, sen pohjoispuolella. Tilan 1700-luvun kartassa esiintyvän tontin kohdalla nykyään olevat rakennukset ovat pääsääntöisesti 1800-1900-luvun vaihteen tienoilta tai 1900-luvun alusta, ja ne on pääsääntöisesti perustettu luonnonkivisille harkoille. Perustukset ovat siis luonteeltaan sellaisia, että ne eivät luultavasti ole tuhonneet kokonaan alla olevia maakerroksia.

Kallio on paikoin hyvin pinnassa ja näkyvissä 1769 kartan mukaisesti asemoidun tontin keskellä, alueella jota nykyään reunustavat tilan talli, navetta ja piharakennus. Tontin alue on pääasiassa nurmella tai heinällä olevaa tilan pihamaata, joskin tontin läpi kulkee sorapäällysteinen tie. Tontin pohjoisosassa, nuoremman asuinrakennuksen lounaispuolella on kuitenkin peltoa, joka ensimmäisen tarkastuksen yhteydessä oli vielä sängellä. Asemoidun tontin alueella voi siis periaatteessa nykyisen tilan pihapiirissä, rakennusten alla ja niiden välisillä alueilla olla säilyneenä alueen aiempaan ihmistoimintaan liittyviä kulttuurikerroksia.

Syksymmällä, kun osa tilan pelloista oli kynnetty, tehtiin alueelle uusi tarkastus. Pellot (A - D) pintapoimittiin noin viiden metrin kaistoissa. Löytöinä saatiin tyypillistä historiallisen ajan asuinpaikkamateriaalia; tiilenpaloja, pullo- ja astialasia, tasolasia, posliinia, fajanssia sekä punasavikeramiikkaa. Löytöaineistossa huomio kiinnittyi keskimääräistä pintapoimintaa runsaampaan punasaviastian- ja fajanssinpalasten määrään.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat pääasiassa hyvät. Kohteen pohjoisosassa sijaitseva pelto oli kynnetty ja alue pintapoimittiin. Pääosa muinaisjäännösalueesta sijaitsee kuitenkin tilakeskuksen alueella ja täällä kasvoi nurmea, heinää tai paikoin tiheää vattupensaikkaa.

Kohteen laajuus

Kohde on laajuudeltaan noin 0,73 hehtaaria.

Ehdotus suoja-alueeksi

Kohteen suoja-alueeksi ehdotetaan kymmentä metriä. Kohteen suoja-alue sisältyy raportissa esitettyyn muinaisjäännösalueen aluerajaukseen.

Luokitusehdotus

Luokka 2. Historiallisen kartta-aineiston perusteella paikannettu, 1500-luvun asiakirjoissa mainittu asuinpaikka, joka on edelleen käytössä. Kohteen tarkempi rajaus sekä vanhimpien kulttuurikerrosten ja rakenteiden laajuuden ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (koekaivauksia).

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle suunnitellaan asemakaavoitusta.

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

Mikäli kohteen alueelle tai ympäristöön suunnitellaan maankäytön muutoksia, tulee asiasta hyvissä ajoin hankeen suunnitteluvaiheessa olla yhteydessä museoviranomaiseen.

Lähistön kohteet

Kohteesta noin 160 metriä etelälounaaseen sijaitsee Vähälammien (604010009) kivikautinen asuinpaikka ja noin 360 metriä pohjoisluoteeseen Vihtamon (604010005) kivikautinen asuinpaikka. Kuikkonokan (1000016639) kivikautinen irtolöytöpaikka sijaitsee noin 340 metriä pohjoiskoilliseen kohteesta.

Pintapoiminta

Kohteen pohjoisosassa oleva, työvään asuinrakennuksen länsi- ja lounaispuolella oleva pelto (pelto A) sekä Sankilan nykyisen päärakennuksen länsi- ja pohjoispuolella olevat pellot (B ja C) pintapoimittiin viiden metrin kaistoissa. Kaistat numerointiin niin, että itäisin kunkin pellon kaistoista oli numeroltaan 1 ja tästä länteen numerointi kasvoi kaistoittain. (kartta 2)

Muut havainnot

Inventoinnin yhteydessä inventoijalle luovutettiin kohteen Sankila (Kataisto) (1000001974) alueelta löydetty rautainen esine (kuva 17). Esine on löydetty pellon kylvämisen yhteydessä. Sen löytöpaikan koordinaatit ovat x: 6817470, y: 2477640 (P: 6822178, I: 3317743). Esine on pituudeltaan 30 cm, leveydeltään < 5 cm ja paksuudeltaan noin sentin terän kohdalta. Esine muistuttaa joko vesuria tai jonkinlaista teräasetta. Esine on yksiteräinen ja sen pää on katkennut terän kärjestä. Varttamista varten esineessä on ontto putki. (kartta 5)

Löydöt

Löytöinä alueelta saatiin Punasavikeramiikkaa, fajanssia, posliinia, taso- ja astialasia sekä tiilenpaloja. Osa löydöistä luettelointiin Kansallismuseon kokoelmiin (KM 2010075: 1 - 8). Löydöt edustavat tyypillistä historiallisen ajan asuinpaikkamateriaalia. Osa löydöistä ajoittui 1800- 1900-luvuille, mutta joukossa oli myös joitakin todennäköisesti 1600- tai 1700-luvulle ajoittuvia punasaviastian- ja fajanssinpaloja (KM 2010075:1 - 4). Talteen otettujen löytöjen joukossa on myös vihertävää tasolasia (KM2010075: 5, 7), liitupiipun kopan katkelma (KM 2010075: 6) sekä palanutta luuta (KM 2010075:8).

Digitaalikuvat

Arkeologinen inventointi Pirkkalan Sankilan tilan (RN:o 1:435) määrälalla 2010:
DSCN1812_20 – DSCN1817_25, DSCN1819_26 - DSCN1821_28, DSCN1823_29,
DSCN1827_30 – DSCN1829_32
KYY 60:7 – 11

Kartat

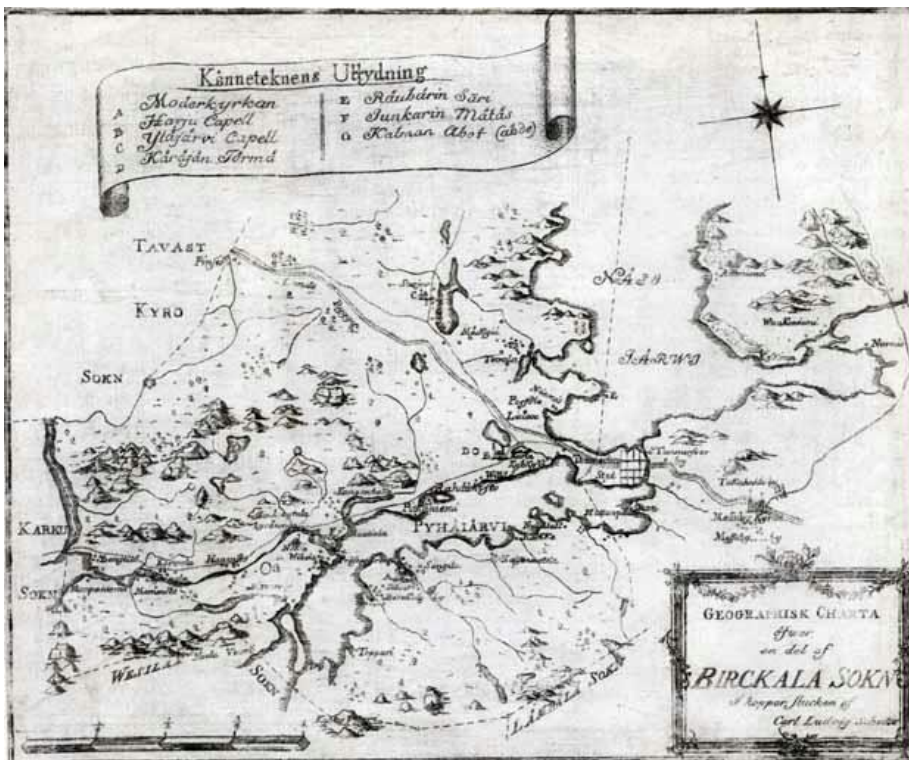
Kartat 2, 3, 4 ja 5

Kuva 4. Ote Daniel Hallin kartasta vuodelta 1769. Sankila sijaitsee lähes nykyisellä paikallaan Sankilanlahden pohjukassa.

Kuva 5. Ote Daniel Hallin vuodelta 1770 olevasta pienimittakaavaisesta Pirkkalan kartasta.

Kuva 6. Ruotsin Krigsarkivetista löytyvä 1700-luvun lopun pienimittakaavainen kartta.

Kuva 7. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontti ja kartanonpaikka kuvattuna kaakosta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1828_31, KY 60:11)

Kuva 8. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontti ja kartanonpaikka kuvattuna etelälounaasta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1821_28)

Kuva 9. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontti ja kartanonpaikka kuvattuna luoteesta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1823_29)

Kuva 10. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontti ja kartanonpaikka kuvattuna koillisesta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1816_24, KY 60:8)

Kuva 11. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontti ja kartanonpaikka kuvattuna itäkaakosta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1814_22)

Kuva 12. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontilla ja kartanonpaikalla sijaitseva 1887 rakennettu asuinrakennus. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1820_27, KYY 60:10)

Kuva 13. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontilla ja kartanonpaikalla sijaitseva vuonna 1900 rakennettu navetta. Kuvattu pohjoisesta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1815_23, KYY 60:7)

Kuva 14. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontilla ja kartanonpaikalla sijaitseva 1914 rakennettu talli. Kuvattu lounaasta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1812_20)

Kuva 15. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontilla ja kartanonpaikalla sijaitsevat vuonna 1936 rakennettu rankoorakenteinen piharakennus ja vuonna 1887 rakennetun asuinrakennuksen kaakkoispääty. Kuvattu koillisesta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1817_25)

Kuva 16. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylätontti ja kartanonpaikka kuvattuna idästä. Kuvassa vasemmalla navetta, oikealla piharakennus ja taustalla tallirakennus. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1813_21)

Kuva 17. Kohteesta Sankila (Kataisto) löydetty rautainen terä. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN1808_17, KYY 60:4)

3. KUIKONNOKKA (1000016639)

Kunta	Pirkkala
Vanha kunta	
Kylä	Sankila
Kaupunginosa	
Kohdenimi	Kuikonnokka
Muinaisjäännöstunnus	1000016639
Inventointinumero	3
MJ-tyyppi	löytöpaikat
MJ-tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Rauhoitusluokka	-
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	
X1-koordinaatti	6817 510
X2-koordinaatti	
Y1-koordinaatti	2478 600
Y2-koordinaatti	
Z1-koordinaatti	0080
Z2-koordinaatti	
P1-koordinaatti	6822 174
P2-koordinaatti	
I1-koordinaatti	3318 704
I2-koordinaatti	
Koordinaattiselite	Irtolöytöpaikan keskikoordinaatti.

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-418-1-435
Kiinteistönimi	Sankila

Aiemmat löydöt

KM 31481:1 (kaksi kvartsi-iskosta)

Tutkimukset

Soininen Tuija-Liisa 1998 inventointi
Luoto Kirsi 2010 inventointi

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pyhäjärven Sankilanlahden eteläpohjukassa, Kuikonnokan niemekkeessä, noin 1,5 kilometriä koilliseen Pirkkalan vanhasta kirkosta (kuvat 18 ja 19). Kohde on pohjoiseen pistävässä niemekkeessä noin 40 metrin säteellä Kuikonnokan kärjestä, savipellolla korkeudella 80 m mpy. Alue on topografialtaan tasainen ja tuulensuojaton. Pirkkalan - Nokian yhdistävä Rajasalmen silta (valtatie 11, tie nro 300) sijaitsee alueesta noin 600 metriä pohjoiseen. Inventointiajankohtana pelto kasvoi heinää.

Kohteen kuvaus

Pyhäjärven Sankilanlahden eteläpohjukassa, Kuikonnokan niemekkeessä oleva tasainen, tuulensuojaton savipelto, noin 80 m mpy. Niemekkeestä löytyi vuoden 1998 inventoinnin yhteydessä kaksi kvartsi-iskosta noin 20 x 30 metriä kokoiselta alueelta. Kyseessä on mahdollisesti ollut pyyntipaikka, jonka käyttötensiteetti ei ole ollut suuri. Vuoden 2010 inventoinnissa löytöpaikka tarkastettiin. Tarkastuksen aikaan löytöpaikka oli heinällä eikä uusia havaintoja tai löytöjä tehty.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat huonot, sillä pelto oli inventointiajankohtana heinällä.

Kohteen laajuus

Kohde on laajuudeltaan noin 20 x 30 metriä.

Ehdotus suoja-alueeksi

-

Luokitusehdotus

Irtolöytöpaikka (ks. Soininen 1998, 242).

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle suunnitellaan asemakaavoitusta.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

-

Lähistön kohteet

Kohteesta noin 570 metriä lounaaseen sijaitsee Vähälammien (604010009) kivikautinen asuinpaikka ja noin 350 metriä länsiluoteeseen Vihtamon (604010005) kivikautinen asuinpaikka. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylän- ja kartanonpaikka sijaitsee noin 340 metriä etelälounaaseen kohteesta.

Pintapoiminta

Kohde pintapoimittiin 80 m mpy korkeudella olevalta alueelta, mutta uusia havaintoja tai löytöjä ei heinällä olevalta pellolta tehty.

Digitaalikuvat

Arkeologinen inventointi Pirkkalan Sankilan tilan (RN:o 1:435) määrälalla 2010: DSCN0079_8

Kartat

Kartta 3

Kuva 18. Kuikonnokan irtolöytöpaikka heinällä olevalla pellolla kuvan taustalla. Kuvattu etelästä. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0079_8)

Kuva 19. Kuikonnokan irtolöytöpaikka heinällä olevalla pellolla kuvan taustalla. Kuvattu etelälounaasta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0068_2)

4. SANKILANLAHTI 1

Kunta	Pirkkala
Vanha kunta	
Kylä	Sankila
Kaupunginosa	
Kohdenimi	Sankilanlahti 1
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	4
MJ-tyyppi	asuinpaikat
MJ-tyypin tarkenne	kellarit
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1800- 1900 -luku
Rauhoitusluokka	-
Lukumäärä	4
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	
X1-koordinaatti	6817 302
X2-koordinaatti	
Y1-koordinaatti	2478 469
Y2-koordinaatti	
Z1-koordinaatti	0082
Z2-koordinaatti	
P1-koordinaatti	6821 972
P2-koordinaatti	
I1-koordinaatti	3318 564
I2-koordinaatti	
Koordinaattiselite	Kellarin 1 koordinaatit.

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-418-1-435
Kiinteistönimi	Sankila

Aiemmat löydöt

Ei aiempia löytöjä.

Tutkimukset

Luoto Kirsi 2010 inventointi

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pirkkalan vanhalta kirkolta noin 1,4 kilometriä itäkoilliseen, Sankilan tilan päärakennuksesta noin 70 metriä itäkoilliseen olevassa vaahterametsikössä. Maasto viettää paikalla jyrkäkästi kohti itää. Rinteen päällä, kuopanteiden länsipuolella on tasaisempi alue. Matkaa Sankilanlahden rantaan on kohteelta pohjoiseen noin 110 metriä.

Kohteen kuvaus

Tilakeskuksen ja sen itäpuolisen pellon väliin jäävässä pienessä vaahteraa kasvavassa metsikössä on jyrkäkästi itään viettävässä rinteessä kaksi kellarikuopannetta sekä näiden vieressä kaksi pienempää, mahdollisesti nauriskuoppaa. Kellareiden ja nauriskuoppien yläpuolella on tasaisempi alue, jonka reunalla on resentti peltoraunio.

Kellari 1:

Kellarikuopanteista eteläisempi (kuva 20) on laajuudeltaan 4 x 7,5 metriä. Syvyyttä rakenteella on noin 1,5 metriä. Kellari sijaitsee jyrkäkästi itään viettävässä rinteessä. Rakenteen itäpäässä, alarinteen puolella, on valli, jonka leveys on 1,5 - 3 metriä. Kuoppa rakenteen keskellä on jyrkkäseinämäinen, eikä rakenne vaikuta kovinkaan vanhalta. Tilalla asuneen informantin mukaan ei kellari kuitenkaan ole ollut ainakaan hänen aikanaan käytössä. Kyseessä lienee 1800 - 1900-luvulla, ennen 1960-lukua käytössä olleen kellarin jäännös. Rakenteen yhteinäiskoordinaatit ovat P: 6821972, I: 3318564.

Kellarin eteläpuolella, noin neljän metrin päässä kellarista on niin ikään rinteeseen kaivettu, laajuudeltaan 1,5 x 1,5 metriä ja syvyydeltään 0,4 - 0,5 metriä oleva kuopanne (kuva 23). Kuopanteen etelälaidalla on suurehkoja, halkaisijaltaan noin 0,5 metriä olevia kiviä, jotka lienee pudotettu siihen ylärinteen puolella sijaitsevalta pellolta. Yksi kivistä, kooltaan 50 x 30 cm, on muodotetaan pitkänomainen ja vaikuttaa työstetyltä. Kuopanne lienee nauris- tai perunakuoppa. Rakenteen eteläpuolelle, noin 5 metrin päähän on kaivettu pellolta kohti alarinnettä vievä oja.

Kellarin 1 yläpuolella, tasaisemmalla alueella, kohdassa P: 6821969, I: 3318548, kooltaan 1,5 x 2,5 x 0,3 metriä oleva kiviraunio. Kiviraunio on tilalla asuneen informantin mukaan resentti peltoraunio.

Kellari 2:

Rakenne (kuva 21) sijaitsee kellari 1:stä noin 10 metriä pohjoiseen. Se on laajuudeltaan noin 2,5 x 4,5 metriä ja syvyyttä sillä on noin metri. Rakenne sijaitsee itään viettävässä rinteessä. Kyseessä lienee 1800 - 1900-luvulla, ennen 1960-lukua käytössä olleen kellarin jäännös. Rakenteen ykj-koordinaatit ovat P: 6821982, I:

2478469.

Kellarikuopan pohjoispuolella, noin metrin päässä kuopanteesta on pienempi kuoppa (kuva 22). Tämän kuopan laajuus on 1 x 1,5 metriä ja syvyyttä sillä on noin 0,3 metriä. Kyseessä lienee pieni nauris- tai perunakuoppa.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohteen laajuus

Kohde on laajuudeltaan noin 20 x 30 metriä.

Ehdotus suoja-alueeksi

-

Luokitusehdotus

Nuori asutushistoriallinen kohde, ei täytä kiinteälle muinaisjäännökselle asetettuja kriteerejä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle suunnitellaan asemakaavoitusta.

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

-

Lähistön kohteet

Kohteesta noin 320 metriä lounaaseen sijaitsee Vähälammin (604010009) kivikautinen asuinpaikka ja noin 320 metriä luoteeseen Vihtamon (604010005) kivikautinen asuinpaikka. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylän- ja kartanonpaikka sijaitsee noin 80 metriä lounaaseen kohteesta. Kuikonnokan (1000016639) kivikautinen irtolöytöpaikka sijaitsee kohteesta noin 250 metriä pohjoiskoilliseen.

Muut havainnot

Kellarikuopasta 2 noin 10 metriä pohjoisluoteeseen on jyrkässä rinteessä kiviä ja betonijätettä. Paikalle on informantin mukaan tuotu jätettä, jotta sen yläpuolisen käytössä hiljattain olleen kellarin edustaa saataisi levennettyä.

Digitaalikuvat

Arkeologinen inventointi Pirkkalan Sankilan tilan (RN:o 1:435) määräalalla 2010:
DSCN0071_4, DSCN0073_5, DSCN0075_6, DSCN0077_7
KYY 60:2

Kartat

Kartta 3

Kuva 20. Kohde Sankilanlahti 1, kellari 1. Kuvattu länsiluoteesta. (Kirsi Luoto/
Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0071_4, KYY 60:2)

Kuva 21. Kohde Sankilanlahti 1, kellari 2. Kuvattu itäkaakosta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0073_5)

Kuva 22. Kellari 2:n pohjoispuolella oleva mahdollinen nauriskuoppa. Kuvattu koillisesta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0075_6)

Kuva 23. Mahdollinen nauriskuoppa kellari 1:n eteläpuolella. Kuvattu idästä. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN0077_7)

5. SANKILANLAHTI 2

Kunta	Pirkkala
Vanha kunta	
Kylä	Sankila
Kaupunginosa	
Kohdenimi	Sankilanlahti 2
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	5
MJ-tyyppi	maarakenteet
MJ-tyypin tarkenne	kuopat
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1800-1900-luku
Rauhoitusluokka	-
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	
X1-koordinaatti	6817 390
X2-koordinaatti	
Y1-koordinaatti	2478 416
Y2-koordinaatti	
Z1-koordinaatti	0080
Z2-koordinaatti	
P1-koordinaatti	6822 063
P2-koordinaatti	
I1-koordinaatti	3318 515
I2-koordinaatti	
Koordinaattiselite	Savenottokuopan koordinaatit.

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-418-1-435
Kiinteistönimi	Sankila

Aiemmat löydöt

Ei aiempia löytöjä.

Tutkimukset

Luoto Kirsi 2010 inventointi

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee noin 1,4 kilometriä itäkoilliseen Pirkkalan vanhasta kirkosta, Sankilan päärakennuksesta noin 100 metriä pohjoiskoilliseen, koilliseen viettävässä metsäisessä rinteessä.

Kohteen kuvaus

Kohde sijaitsee Sankilan päärakennuksesta noin 100 metriä pohjoiskoilliseen, koilliseen viettävässä metsäisessä rinteessä noin 25 metrin päässä rannasta ja pellon laidasta. Koordinaattien osoittamassa paikassa on pyöreähkö, laajuudeltaan noin 4 x 5 metrin kokoinen ja syvyydeltään noin 1 - 1,5 metriä oleva jyrkkäseinämäinen kuoppa (kuva 24). Kuoppa vaikuttaa reservertiltä. Kuopan ympäristössä, noin 30 metrin säteellä on myös muita, suurta kuoppaa epämääräisempiä kuopanteita. Sekä suuri kuoppa että pienemmät kuopanteet ovat tilalla asuneen informantin mukaan nuorehkoja savenottokuoppia.

Savenottokuopasta noin 15 metriä länteen on kallio, jossa louhintajälkiä. Tilalla asuneen informantin mukaan louhinta on tapahtunut aivan viime vuosikymmeninä, joten vanhasta raaka-ainehankintapaikasta ei ole kysymys.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana hyvät.

Kohteen laajuus

Kohde on laajuudeltaan noin 30 x 30 metriä.

Ehdotus suoja-alueeksi

-

Luokitusehdotus

Muu kohde. Kohde ei täytä kiinteälle muinaisjäänökselle asetettuja kriteereitä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle suunnitellaan asemakaavoitusta.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

-

Lähistön kohteet

Kohteesta noin 380 metriä lounaaseen sijaitsee Vähälammin (604010009) kivikautinen asuinpaikka ja noin 220 metriä luoteeseen Vihtamon (604010005) kivikautinen asuinpaikka. Sankilan (Sangila) historiallisen ajan kylän- ja kartanonpaikka sijaitsee kohteesta noin 130 metriä etelälounaaseen. Kuikonnokan (1000016639) kivikautinen irtolöytöpaikka sijaitsee noin 220 metriä kohteesta koilliseen.

Muut havainnot

Kohteesta noin 45 metriä länteen sijaitsee peruskartalle merkityn rakennuksen (mahdollisesti sauna) jäänteet. Rakennuksesta on nykyään jäljellä kivijalka sekä hieman ympäristöön levinnyttä purkujätettä. Rakennuksen perustus sijainti ykj-koordinaatein ilmaistuna on P: 6821897, I: 3318608.

Kohdassa P. 6822088, I: 3318 443 sijaitsee korkeudeltaan noin metrin ja laajuudeltaan noin 1,5 x 1,5 metriä oleva maakumpare. Kumpareeseen kaivettiin koekuoppa, mutta sen maannoksessa ei havaittu mitään ihmistoimintaan viittaavaa. Kumpare lienee luontainen.

Digitaalikuvat

Arkeologinen inventointi Pirkkalan Sankilan tilan (RN:o 1:435) määräalalla 2010:
DSCN4620_16
KYY 60:3

Kartat

Kartta 3

Kuva 24. Sankilanlahti 2, savenottokuoppa tilakeskuksen pohjoispuolella rannassa. Kuvattu lounaasta. (Kirsi Luoto/ Pirkanmaan maakuntamuseo, DSCN4620_16, KYY 60:5)

Liite 1. Digitaalkuvaluettelo

ARKEOLOGINEN INVENTOINTI PIRKKALAN SANKILAN TILAN (RN:o 1:435) MÄÄRÄALALLA 2010

Kuvaaja: Kirsi Luoto 2010

Kuvat on talletettu cd:llä Pirkanmaan maakuntamuseon Kulttuuriympäristöyksikön arkistoon sekä osin Tampereen museoiden KuvaSiiri-tietokantaan.

KuvaNro	KuvaSiiriNro	Pvm	Aihe	Kuvattu suunnasta
DSCN0064_1	KYY 60:1	22.9.	Sankilan peltoalue A:n itäosa.	lounas
DSCN0068_2		22.9.	Sankilan peltoalue E.	etelä
DSCN0070_3		22.9.	Resentti peltoraunio ja sen länsipuolella oleva, tasatulta vaikuttava alue kohteessa Sankilanlahti 1.	itä
DSCN0071_4	KYY 60:2	22.9.	Sankilanlahti 1, kellari 1.	länsiluode
DSCN0073_5		22.9.	Sankilanlahti 1, kellari 2.	itäkaakko
DSCN0075_6		22.9.	Sankilanlahti 1, kellari 2:n pohjoispuolella oleva mahdollinen nauriskuoppa.	koillinen
DSCN0077_7		22.9.	Sankilanlahti 1, mahdollinen nauriskuoppa kellari 1:n eteläpuolella.	itä
DSCN0079_8		22.9.	Kuikonnokan irtolöytöpaikka heinällä olevalla pellolla kuvan taustalla.	etelä
DSCN0080_9		23.9.	Sankilan peltoaluetta F.	lounas
DSCN0085_10		23.9.	Pirkkala Vähälammin kivikautista asuinpaikkaa Säijäntien pohjoispuolella.	koillinen
DSCN4609_11		23.9.	Pirkkala Vähälammin kivikautista asuinpaikkaa Säijäntien eteläpuolella.	itäkoillinen
DSCN4613_12		23.9.	Resentti rakennuksenperustus päärakennuksen pohjoispuolella.	länsi
DSCN4614_13		23.9.	Inventointialueen pohjoisosan metsää.	kaakko
DSCN4615_14		23.9.	Maakumpu metsässä ja siihen tehty koepisto lapion kohdalla.	koillinen
DSCN4619_15		23.9.	Inventointialueen luoteisosan lähes umpeen kasvanutta hakkuualuetta.	itäkaakko
DSCN4620_16	KYY 60:3	23.9.	Sankilanlahti 2, savenottokuoppa tilakeskuksen pohjoispuolella rannassa.	lounas
DSCN1808_17	KYY 60:4	13.8.	Kohteen Sankila (Kataisto) (1000001974) alueelta pellon kyntämisen yhteydessä löydetty rautainen keihäänkärki.	-
DSCN1809_18	KYY 60:5	13.8.	Ojankaivuun yhteydessä Vähälammin kivikautisen asuinpaikan alueelta löydetty puuesineen katkelma.	-

DSCN1811_19	KYY 60:6	13.8.	Ojankaivuun yhteydessä Vähälammin kivikautisen asuinpaikan alueelta löydettyssä puuesineen katkelmassa on veistetty ristikuvio.	-
DSCN1812_20		13.8.	Pirkkala Sankila, tallirakennuksen edustaa.	lounas
DSCN1813_21		13.8.	Pirkkala Sankila, historiallisen ajan asuinpaikkaa.	itä
DSCN1814_22		13.8.	Pirkkala Sankila, historiallisen ajan asuinpaikkaa.	itäkaakko
DSCN1815_23	KYY 60:7	13.8.	Pirkkala Sankila, navetan edustaa.	pohjoinen
DSCN1816_24	KYY 60:8	13.8.	Pirkkala Sankila, historiallisen ajan asuinpaikkaa.	koillinen
DSCN1817_25		13.8.	Pirkkala Sankila, vaja ja pirttirakennus.	koillinen
DSCN1819_26	KYY 60:9	13.8.	Sankilan päärakennus.	lounas
DSCN1820_27	KYY 60:10	13.8.	Sankilan pirttirakennus.	koillinen
DSCN1821_28		13.8.	Sankilan peltoalue A oli kesällä sängellä, mutta syksymmällä kynnetty.	lounas
DSCN1823_29		13.8.	Sankilan tallin luoteispuolta.	luode
DSCN1827_30		13.8.	Sankilan päärakennuksen pohjoispuolisessa metsässä olevat vanhat portinpylväät.	kaakko
DSCN1828_31	KYY 60:11	13.8.	Pirkkala Sankila, historiallisen ajan asuinpaikka.	kaakko
DSCN1829_32		13.8.	Pirkkala Sankila, historiallisen ajan asuinpaikka.	kaakko

Liite 2.
Löytöluettelo

PIRKKALA SANKILA (SANGILA) KIRSI LUOTO 2010

Luetteloanut Kirsi Luoto

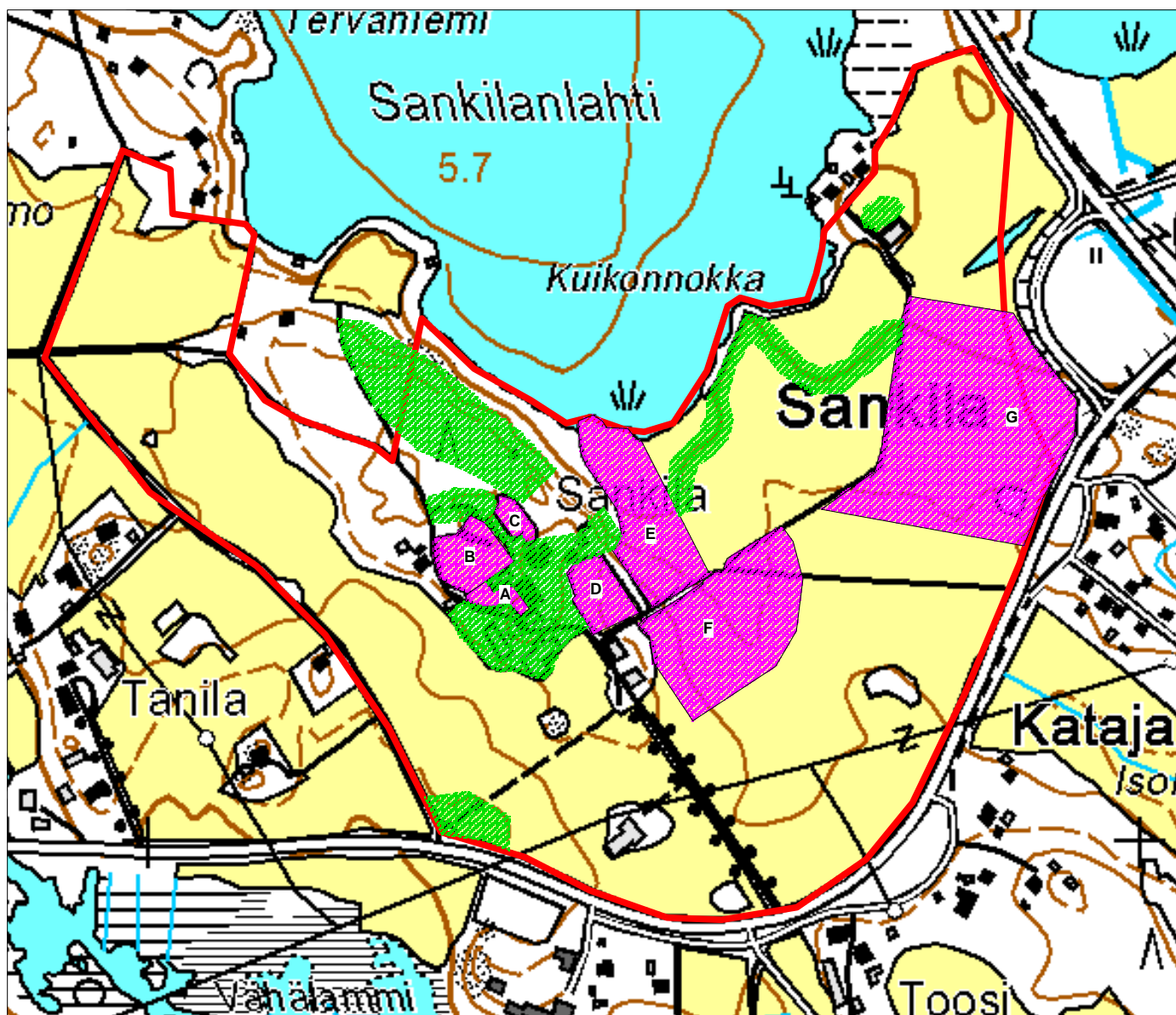
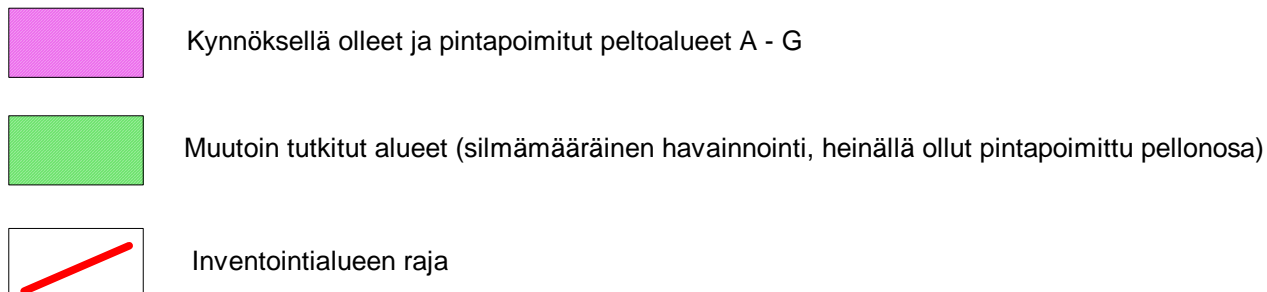
KM-NUMERO	LÖYTÖLAJI	KPL	KONTEKSTI	KUVAILU	MITAT	PAINO (g)	PVM
KM 2010075:1	Saviastian kappale	1	Pelto A, itäisempi osa, kaista 2	Punasaviastian pala, toisella pinnalla ruskeaa lasitetta, paksuus 7 mm jossa kolme sinapinkeltaista koristeraitaa		11,5	22.9.
KM 2010075:2	Saviastian kappale	1	Pelto A, läntisempi osa, kaista 6	Punasaviastian reunapala, sisäpinnalla ruskea lasite, jossa kaksi sinapinkeltaista koristeraitaa	paksuus 6 - 18 mm	9,7	22.9.
KM 2010075:3	Fajanssia	1	Pelto B, kaista 2	Fajanssiastian pohjapala, valkoinen, koristeltu sinisellä kasviornamentiikalla	seinämän paksuus 3 mm	8,9	22.9.
KM 2010075:4	Saviastian kappale	1	Pelto B, kaista 2	Punasaviastian pala, toisella pinnalla vihreävalko-harmaata lasitetta	paksuus 6 mm	5,3	22.9.
KM 2010075:5	Tasolasia	2	Pelto B, kaista 3	Toinen paloista vihreä, toinen väritöntä tasolasia	paksuus 1 mm	1,6	22.9.
KM 2010075: 6	Liitupiipun kappale	1	Pelto C, kaista 1	Liitupiipun pesän katkelma	paksuus 3 mm	2,8	22.9.
KM 2010075: 7	Tasolasia	2	Pelto C, kaista 1	Toinen pala vihreää, toinen lähes väritöntä, vihertävää tasolasia	paksuus 1 mm	2,8	22.9.
KM 2010075:8	Palanutta luuta	1	Pelto C, kaista 2	Ulkopinnassa sinertävää väriä	paksuus 3 mm	2,8	22.9.

ARKEOLOGINEN INVENTOINTI PIRKKALAN SANKILAN TILAN (RN:o 1:435) MÄÄRÄALALLA Kirsi Luoto 2010

Kartta 2. Inventointialueen sijainti ja tutkitut alueet

MK 1: 6500

piirt. K. Luoto

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos lupa PISA/020/2006

PIRKKALA

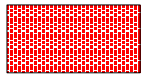
ARKEOLOGINEN INVENTOINTI PIRKKALAN SANKILAN TILAN (RN:O 1:435) MÄÄRÄALALLA 2010

Kartta 3.

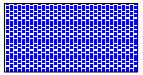
Inventointialueella ja sen lähellä sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset, irtolöytöpaikat ja muut kohteet.

MK 1: 5500

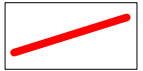
piirt. Kirsi Luoto

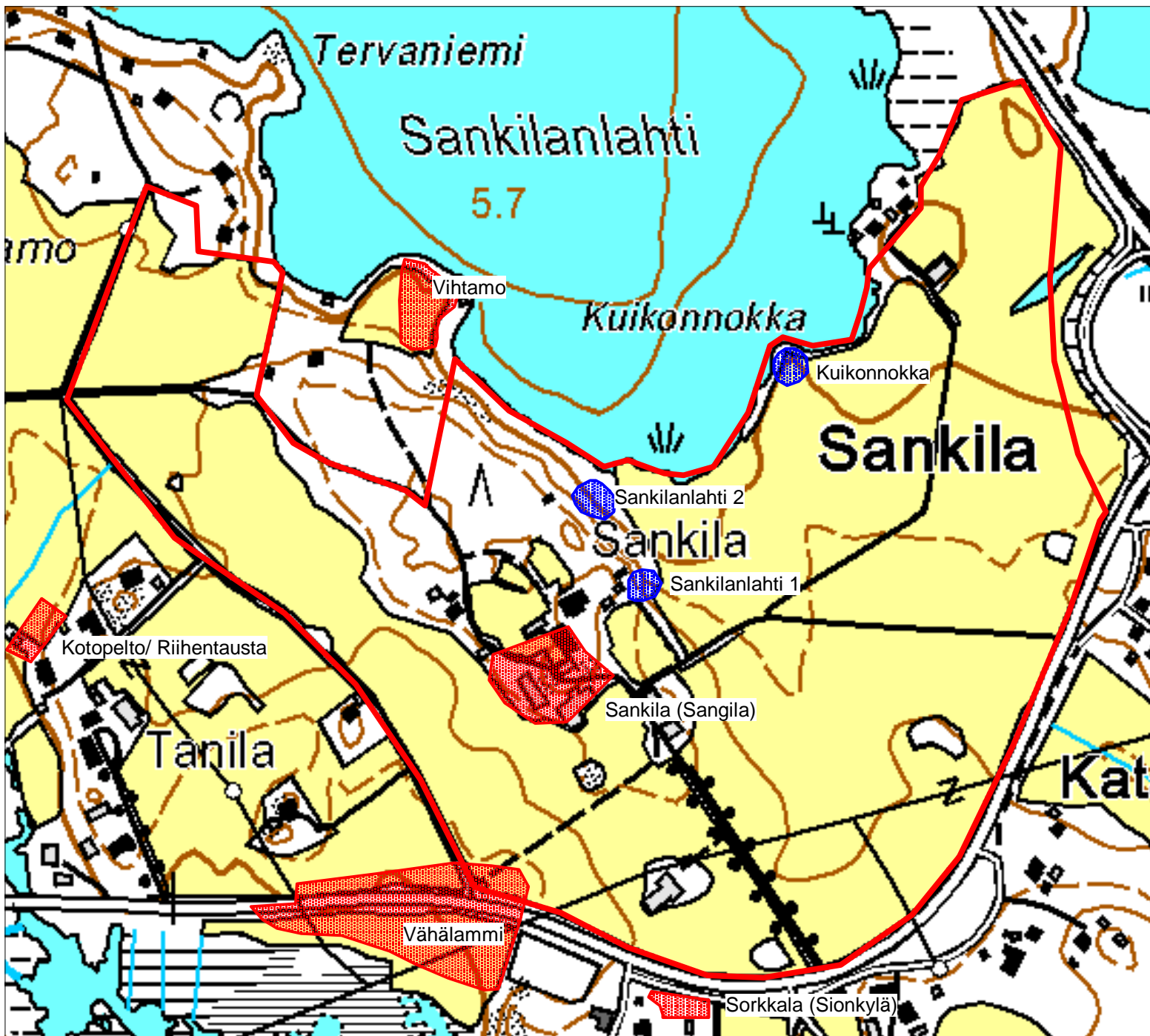
kiinteä muinaisjäännös suoja-alueineen

irtolöytökohde tai muu kohde

inventointialueen raja

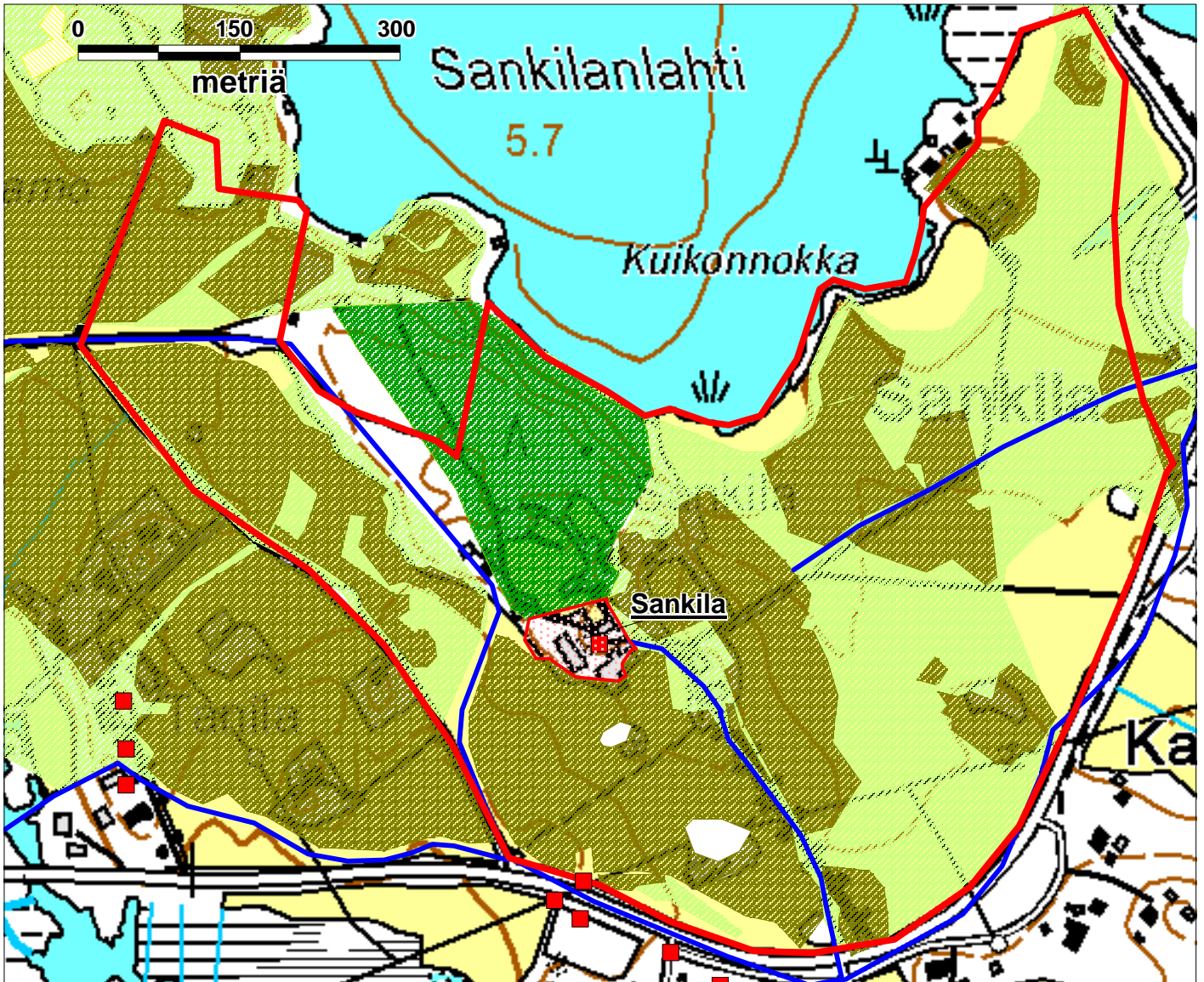
Pirkkala Sankila (Sangila)

Kartta 4. Maankäyttö vuoden 1769 isojakokartan mukaan (D. Hall 1769)

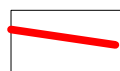
MK 1: 6000

Piirt. Kirsi Luoto

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos lupa PISA/020/2006

Rakennus

Hankealueen raja

Sankilan (Sangila) tonttimaa

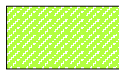
Tie (1769)

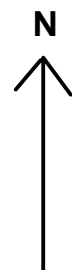
Pelto

Lehmihaka

Niitty

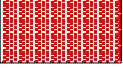
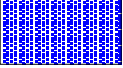
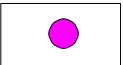
PIRKKALA

ARKEOLOGINEN INVENTOINTI PIRKKALAN SANKILAN TILAN (RN:o 1: 435) MÄÄRÄALALLA 2010

Kartta 5. Inventoinnin yhteydessä inventoijalle toimitettujen löytöjen löytöpaikat

MK 1: 8000

piirt. Kirsi Luoto

- kiinteä muinaisjäännös suoja-alueineen
- irtolöytö tai muu kohde
- inventoijalle vuoden 2010 inventoinnin yhteydessä toimitetun löydön löytöpaikka

